

היכלי תורה

שיעורי תורה

החומר בעלון מתוך
מתיבתא
הגמרא של לומדי
הדרך היומי

ערש"ק פרשת מקץ כז כסלו תשסח ♦ דף היומי בבלי: כתובות צז דף היומי ירושלמי שקלים לב משנ"ב ח"א קכד.

משלחת חברי ורבני "עוז והדר" בביקור מיוחד אצל כ"ק מרן אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א

להגל המעמד הנשגב של "סיום הש"ס" שיערך אי"ה בחודש טבת הבעל"ט

חדש בהיכל

שבוע אחרון למבצע

היענות גוברת והולכת למבצע הגדול של מכירת הש"ס לכבוד המעמד ההיסטורי של סיום הש"ס. עם כל יום שעובר מתגברים גלי ההזמנות. ממוקד ההזמנות נמסר, כי הציבור מתבקש שלא להמתין עד לימים האחרונים של המבצע, שמטבע הדברים עמוסים הם מאוד.

שיתוף פעולה מיוחד בנינו, בין חנויות הספרים המובחרות בריכוזים החרדים לבין רשת ההפצה של 'היכלי תורה', הניב גל מכירות גדול, אף על ידי חנויות שנרתמו מצידם להגיש לציבור את ההזמנות המיוחדות של המחירים המיוחדים.

יצוין עוד, כי המבצע הגדול הנותן הזדמנות נדירה לרכישת הש"ס במחיר המיוחד - מסתיים בואת תנוכה!

כותבים להיכל

בקובץ "מאורות ירושלים" שיצא בשנה זו לקראת חג החנוכה, הביאו בסוף הקובץ מאמר בענין "הדלקת נרות חנוכה בחלון", אם יש עדיפות להדליק בצד ימין או שמאל.

והנה בתחילת המאמר נכתב שלא מצא בפוסקים שדנו בזה, ובסיום דבריו פוסק להלכה ע"פ זה, להדליק באמצע החלון.

אלא שאף שהוא לא ראה זאת בפוסקים, המעיין במשנה ברורה 'עוז והדר' המבואר יראה נכונה שהדברים הוזכרו להדיא בציונים והערות בסימן תרע"א הערה ק"ס. ומחמת חביבותם נביאם כאן: וז"ל 'ועיין פתחי עולם (ס"ק כט) שהביא מספר העמק שאלה שכתב שאף בחלון ידליק בצד שמאל, שלא חילקו חכמים, ועיין בקובץ מבקשי תורה (סי"ב אות ז) שהביא בשם הגרש"ז אויערבך שידליק בימין החלון' וכן הובא בהליכות שלמה.

והנה אף שחבל שלא ראה את המשנה ברורה 'עוז והדר' המבואר. עדיין נראה לתלות את הדברים בשני הטעמים שהובאו במשנה ברורה (סימן תרע"א ס"ק לד) על דברי השו"ע שכתב שבדלת שאין מזוזה יניח בצד ימין. וכתב המשנה ברורה שני טעמים. א' דכל מידי דמצוה ימין עדיף, ב' דאיכא פירסומי ניסא טפי שהכל פונין לצד ימין. והנה לטעם ראשון י"ל שאף כאן יניח בצד ימין, ולא גרע מדלת שאין בה מזוזה, ולטעם השני י"ל שכאן שאני. ומ"מ לטעם הראשון נראה ברור שידליק בצד ימין.

לא באתי להכריע הלכה ולהכניס דעתי בין הגדולים הללו, אלא לעורר את אשר על ליבי.

מאת הרב
אברהם אביב

לקראת המעמד הגדול וההיסטורי של שמחת התורה בחגיגת "סיום הש"ס של כלל ישראל" שיערך אי"ה בחודש הבא ברוב פאר והדר, בראשות הגה"צ רבי יהושע לייפער שליט"א נשיא ממלכת התורה יחד עם גדולי מאורי הדור שליט"א ראשי אלפי ישראל, והמוני תומכי ומחזיקי התורה די בכל אתר ואתר, הגיעו חברי משלחת ממלכת התורה "עוז והדר" למעונו של כקש"ת מרן אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א בבני ברק, להתברך בכרכת הקודש ולהזמין את האדמו"ר שליט"א למעמד הגדול והנשגב.

חברי המשלחת הפותחים את סבב הביקורים אצל גדולי ישראל שליט"א להזמין לפאר את המעמד הנשגב ה"ה הרה"ג רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א ראש בית המדרש "היכלי תורה" בבית שמש, הרה"ג פנחס בירדמאן שליט"א מחבר "ביאורי רש"י" על התורה, הרה"ג יוסף ויטמן שליט"א והרב יצחק מאיר כהן שליט"א, הציגו לפני כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א את ספרי המכון שיצאו לאור באחרונה, כרכי התלמוד בבלי המבואר "מתיבתא" על מסכת כתובות הנלמדת כעת ע"י המוני בית ישראל בסדר הלימוד של 'הדרך היומי', חברי המשלחת הציגו בפני כ"ק אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א את יחודיותם של גמרות המבוארות "מתיבתא" על שלל מדורי הביאור שבו, המאפשרות לכל לומד לומר באשר הוא שם להגות תורה ולהתקדם בלימודו.

כמו"כ המשב"ק הרה"ח מו"ה צבי כץ שליט"א הזכיר לפני כ"ק מרן אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א את שבחם ומעלתם של כלל ספרי המכון שנתנו בהם דגש רב שהיו מאירים את העיניים וציינו שלכן הם מעוררים ביותר את חשק התורה ובזכותם נתרבו לומדי תורה, כ"ק מרן אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א הביע את קורת רוחו והנאתו מספרים אלו והפטיר "לערנען דארף מען אלא מאהל" - שכעת בעזרת ספרים אלו יהיה קל נהיר יותר ללומדים.

עם צאתם הגישו לכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מנחת שי לזכרון לטובה מאת הנהלת המכון סט של הש"ס המושלם מהדורת פרידמאן, כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א קיבל בידיו את הכרך הראשון ועיין בו ארוכות בקורת רוח מרובה, חברי המשלחת ציינו כי במהדורת ש"ס זו הושקעה עבודה של צוותות שלמים של תלמידי חכמים מופלגים במשך 20 שנה כדי שיצא דבר נאה ומתוקן בשיא השכלול וההידור. כ"ק אדמו"ר שיבח בהתפעלות מרובה את מהדורת ש"ס זו וניכר היה שהעיון בגמרא זו המאירת עיניים הסב לו עונג רב.

כ"ק אדמו"ר מויז'ניץ שליט"א בירך בחמימות מיוחדת את חברי המשלחת ושאר חברי ורבני המכון שיצליחו בפעליהם הרבים בהנחלת התורה לכלל ישראל להגדיל תורה ולהאדירה לשם ולתפארת.

לאחר מכן הציגו חברי המשלחת בפני כ"ק אדמו"ר

י"ל ע"י רשת השיעורים של 'היכלי תורה' לעדכון שיעורי תורה ת.ד. 5717 חיפה מספר פקס ל: 03-543-5757

לקבלת העלון במהדורות דואר אלקטרוני יש לשלוח בקשה ל: tora10@bezeqint.net

גיליון חנוכה מורחב במיוחד

עם המדורים

הלכה למעשה - היכל הפרשה - היכל המעשה - מבט לשיעור

ידיעון כשרות

ברנדי

משווק ברנדי מיובא וממולדובה ללא הכשר ומאחר שברנדי מקורו ביין, דינו כייין נסך ואסור בשתיה ובהנאה, ואין לתיתו אפילו לגוי.

סופגניות

מאחר שסופגניות מטוגנות בשמן עמוק ולא אפויית יש הסוברים שאין די בהדלקת האש ע"י יהודי ויש לטגן את הסופגניות ע"י יהודי ולכן אין לקנותם במקומות שאין מקפידים ע"כ.

כמו"כ בישיבות יש להקפיד שאת הטיגון יעשה עובד יהודי ולא עובד גוי.

תוצרת חו"ל

שיטת הרמב"ם שאין לקנות מוצרים תוצרת חו"ל במידה ובמשקל, אא"כ צורתו שונה מתוצרת הארץ, ולכן יש להקפיד בחנויות השמיטה לשנות את תוצרת חו"ל מתוצרת הארץ.

צ'יטוס

חלק מתוצרת החטיפי צ'יטוס אינו בהכשר בד"ץ העדה החרדית ומעורב בו חלב עכו"ם.

שפתוני יובש

בשפתוני יובש מעורב גליצרין ואין לקנותם ללא השגחה.

משקה סויה אורגני טעם תות שדה

משקה זה בחזקת חלבי למרות שמצוין עליו פרווה.

קמח מלא

הופסקה השגחת חוג חת"ס ב"ב מקמח מלא.

שמן זית

בהכשרים רבים מערבים שמן סויה בשמן זית ולכן יש להקפיד לקנות להדלקה שמן זית טהור.

הרב חיים כץ שליט"א
לברורים בנושאי כשרות ניתן לפנות
בפקס: 04-8225074

הלכות שבת חנוכה

נרות חנוכה לפני נרות שבת ובדיעבד כשכבר הדליק של שבת

בערב שבת חנוכה מדליקין קודם נר חנוכה ואח"כ נר שבת, כיון דיש פוסקים שס"ל דמידי בהדלקת נר שבת קבל עליו שבת ואסור לו במלאכה (שו"ע ס' תרעט סע"א).

בדיעבד אם האיש הוא המדליק, הדליק של שבת ולא קיבל שבת במחשבתו יכול להדליק אח"כ. ואם האשה המדליקה, כיון שהמנהג שמסתמא מקבלת שבת בהדלקתה א"כ לא תדליק שוב של חנוכה, אלא תאמר לאחר להדליק והוא יברך אקב"ו להדליק בשבילה, וברכת שעשה נסים וכן שהחינו ביום א' יכולה בעצמה לברך (מ"ב שם).

אם יש לאחר ולהדליק נרות חנוכה בע"ש מה שיותר סמוך לשקיעה

אין להקדים להדליקה לפני פלג המנחה. וגם אחרי פלג המנחה יש שכתבו דיש להקדימו מה שיותר לשקיעה, ולכן כתבו דאף אלו שבכל שבתות השנה מקדימים להדליק נרות שבת, מ"מ בע"ש זו יש להדליק 25 דקות קודם השקיעה (לוח א"י, וכן מובא בשם הגרש"ז א). אמנם יש שלא ס"ל כן, אלא שאם נוהג לקבל שבת מוקדם או אם צריך מאיזה טעם לקבל שבת מיד אחר פלג המנחה אין לו בשבת חנוכה למנוע מזה כדי להדליק נר חנוכה יותר סמוך לשקיעה. כיון דאף כשיאחר מעט יותר הרי לא תהיה הדלקת נר חנוכה בזמן הנקבע בחול, וע"כ שנתנו חכמים בע"ש זמן מוקדם מבימות החול, וא"כ אין חילוק בין סמוך מעט יותר לזמן שבחול או רחוק (אגרות משה או"ח ד' ס' סב, מועדים וזמנים ח"ב ס' קנב). אמנם זאת האג"מ דיש לו להסמיך נרות חנוכה לנרות שבת, ולכן אם אין דעתו להדליק נר של שבת אלא סמוך לסוף פלג המנחה, אין לו להדליק נר חנוכה בתחילת זמן פלג המנחה, כי לא היה שום צורך שיתקנו שידליק נר חנוכה כשדעתו עוד לעשות מלאכות הרבה. אמנם אפי' לדבריו בדיעבד כשכבר הדליק אין צריך לכבות ולהדליק עוד הפעם סמוך לנרות של שבת.

אם יש להתפלל מנחה לפני הדלקת נרות חנוכה

בברכי יוסף (ס' תרעט ב') כתב בשם מהר"ש אבוהב בעל דבר שמואל, שיש לזוהר להתפלל מנחה בערב שבת חנוכה ואח"כ להדליק נר חנוכה, כי תפלת מנחה נגד תמיד של בין הערבים, ונר חנוכה זכר לנס הנעשה בנרות המנורה הנדלקות אחר תמיד של בין הערבים. וכן כתב הפרי מגדים (א"א ס' תרעא סק"י) ותפלל מנחה תחלה ואח"כ ידליק נ"ח, שאם מתפלל מנחה אח"כ הו"ל תרתי דסתרי, והעתיקו המ"ב להלכה (ס' תרעט סק"ב).

ואעפ"כ באליה רבה (ס' תרעט סק"א), וכן בשל"ה (קיצור של"ה דצ"ג ע"ד). כתבו דמוקדם ידליק ואח"כ ילך לבהכ"נ להתפלל מנחה עם הצבור. גם הפני יהושע (שבת כא) כתב, דאף דלדינא אינו יכול להרהר אחר דברי הברכ"י והפמ"ג, מ"מ מאחר שרוב העולם נוהגים להדליק נ"ח קודם מנחה בע"ש, או משום שחשו פן ע"י קדימת תפלת המנחה תדחק השעה ולא יהיה זמן אח"כ להדליק נ"ח, או משום שא"א להתפלל מנחה בצבור קודם הדלקת נ"ח, לכן יש ליישב מנהגם של ישראל ואין להרהר אחריהם, והדמיון שכתב הברכ"י יוסף למנורה אין לחוש, דע"כ שאין מדמים אותו למנורה לכל דבר, דא"כ לא היה כשר להדליק אלא בשמן זית ולא בשאר שמנים. ובשו"ת דברי משה ס' טז כתב שהדברי חיים מצאנז זי"ע התפלל מנחה לפני הדלקת נרות חנוכה רק כשהיה לו מנין.

ליתן שמן שידליק אחר הצאת הכוכבים ואם כבתה

בע"ש חנוכה צריך ליתן שמן בנר שידלק חצי שעה אחר צאת הכוכבים (מ"ב שם סק"ב). ואם כבתה דעת הת"ה ס' סימן קב דאין זקוק לה, וכדבריו פסק המחבר ס' תרע"ג סע"ב, והטו"ז חולק וס"ל דאם נכבה קודם השקיעה ודאי זקוק לה. וכתב המ"ב דלכתחילה ראוי להחמיר לחזור ולהדליקה. ואם כבר קבל על עצמו שבת ויש עדיין זמן התר, מותר לומר לחבירו שידליקם (מ"ב ס' תרע"ג ס"ק כז בשם הפמ"ג).

הרואה נר חנוכה בע"ש לפני השקיעה אם יש לברך

בשו"ת התעוררות תשובה (ה"א ס' ער"א אות ג') מסתפק ברואה נר חנוכה בע"ש אחר שהודלק למצותו אם יברך עליו הרואה, האם נאמר דאע"ג דלא הגיע עדיין עיקר זמן מצותו שהוא בלילה, מ"מ הרי צריך ליתן בו שמן כדי שידליק חצי שעה בלילה, א"כ באותה שעה הוי נר חנוכה ממש ושפיר מברך עליו הרואה, או דילמא כיון דהא דמברך עליו קודם זמנו הוא משום הכשר מצוה ועדיין אינה מצוה גמורה א"כ הרואה אינו מברך עליה עד הלילה ע"כ ע"ש. ובשו"ת אפרקסתא דעניא (ס' קל"א) מספקא ליה להיפך, ברואה נ"ח בשבת בלילה אם מברך דאפשר דדוקא ברואה בשעה שאפשר להדליק מברך כיון שהדלקה עושה מצווה, וא"כ ברואה ליל שבת שאינו רשאי להדליק אז לא יברך, או דילמא ברכות אלו לא תליין בשעת הדלקה אלא בשעה שנעשה בו הנס. ובס' מכתבי תורה (גור, ס' י"ג) מסתפק ליה בתרווייהו בין ברואה נ"ח שבת בלילה ובין ברואהו מבעוד יום לפני הלילה אם יברך או לא ע"ש.

הידור מצוה / יעקב שלמה לוי

השמיים הראו פנים זעופות לארץ ולדרים עליה. עננים אפורי מבט נדחסו זה לצד זה ולא השאירו בחללו של רקיע אף פינה פנויה אחת. הטמפרטורה ירדה זה מכבר אל מתחת לאפס. קור מקפיא שרר בחוצות ראצפערט, העיר ההונגרית.

לעומת אפרוריותו של הרקיע, בהקה אדרת האדמה בלובנה. מעטה פלומתי צחור עטף את כל פני הארץ. העיר מכוסה היתה בשלג לבן ונקי שהגיע דווקא מן השמיים המשחירים. אבל משנטתה השמש המסתתרת לערב, הפך הכל למין הווייה אפרורית אחת גדולה. צוננת עד כדי קיפאון.

אמנם, על אף שאין דרכן של בריות להימצא בשעה כזו ברחובה של עיר ובפרט כאשר הרוח הסוערת מטיחה בפני ההולכים פתיית שלג שובבניי ועוקצניים, המו אותה שעה רחובות ראצפערט מהמון אדם. ימי החנוכה הקדושים התרגשו ובאו לעולם, ופני ההולכים כולם מופנות היו לנקודת אור אחת המאירה ומחממת תדיר את העיירה, על אחת כמה וכמה כאשר מעלה הרבי את השלהבת במנורת החנוכה שלו.

בית המדרש נתמלא מרגע לרגע. אנשים הסתפקו אם החמימות המציפה את פניהם עם הכנסם אל ההיכל נובעת מהתנורים המוסקים היטב או מקדושת החנוכה החודרת ללבבות ועוטפת אותם באש של התלהבות.

הם מיהרו לתפוס מקום משם ייטיבו לראות את הצדיק בשעת הדלקת הנר. הרבי, האדמו"ר הרה"ק רבי שלום אליעזר הלברשטאם זי"ע הי"ד, בנו של ה"דברי חיים" מצאנז זי"ע, היה נר ה' לראצפערט ולגלילותיה סביב.

הנה הושלך הס בקהל שעליו נמנו רבנים, חסידים ואנשי מעשה לצד פשוטי עם. הרבי ניצב בפתח כשהוא לבוש בגדי שבת וחובש שטריימל. בקול נרגש ברך את הברכות וגחן אל מנורת החנוכה.

ומי שהיתה זאת לו הפעם הראשונה בה הוא נוכח בהדלקת הנר של הרבי מראצפערט, הוכה הלם. הרבי הדליק בחנוכיית פח פשוטה. תנוכית ילדים. וכי מילתא זוטרתא היא? והלא בחנוכייה זו הדליק פעם אביו ה"דברי חיים זי"ע!

צדקת פזרונו של הגאון הקדוש מצאנז, מפורסמת היא עד עצם היום הזה בכל תפוצות ישראל. אמנם, עד כמה שהבריות משיחין בכך, עדיין אינן מגיעות עד עמק חקרו של דבר. לפי שלצדקותיו של ה"דברי חיים" באמת לא היה חקר.

ועל אף שסכומי עתק זרמו אל מתחת ידיו מתוך כיסיהם של ישראל שנתבעין ונותנין ומתוך ידיהם של אלו שהוזקקו לברכתו ונתנו "פדיון נפש", לא היה הקומוץ משיבע את הארי החי שלא נח ולא שקט כל עוד לא חדלו אביונים מקרב הארץ. וכיון שכך היה תדיר לוהו ולוהו עוד ועוד כדי שיוכל להרבות בצדקה. ושוב מקבל כספי פדיונות ותרומות ומחזיר הלוואותיו ונותן לעניים עוד וחוזר חלילה. ומעולם לא לנה בביתו מרובה הילדים אף פרוטה לפורטה.

וכיון שאין המלווים נותנים הלוואות סתם כך, היה הרבי ממשכן תדיר את כל אשר יכל, בכדי לקבל תמורת משכונותיו הלוואות הגונות שיש בהם בכדי להשיבע נפש שוקקה. ובפרט יכול היה לנהוג רחבות של משכון באותם תשמישי מצווה של המצוות שאינן נוהגות אלא אחת לשנה כקופסה של ארתור וקערה של פסח ומנורה של חנוכה. שפעם אחת בשנה מקיימים בהן מצווה אחת וכל השנה כולה אפשר לקיים בהן מצוות הרבה של צדקה.

היתה אכן מנורת הכסף של הרבי מצאנז נתונה במשכון כל השנה כולה. וכבר ממחרת חג הסוכות היו בניו הגדולים מתחילים לקבץ מעות מתוך פרוטותיהם המעטות וחוסכים על יד על יד בכדי שלכשיגיע חנוכה יהא בידם לפדות את החנוכייה מבית העבוט. סמוך לימי החנוכה ממש היתה המנורה נגאלת ושבה למקומה – וחוזר חלילה.

אבל אהבת הצדקה של הקדוש מצאנז לא ידעה מעצורים. באחת השנים גילו בני המשפחה להוותם, כי המנורה הפדויה עשתה שוב את הדרך חזרה אל בית המלווה והפעם – עוד לפני חנוכה! שבוע ימים בלבד לפני הנר הראשון נתמשכנה המנורה היקרה לטובת משפחה מסכנה שהיה בידה קעת להביא לחם לפי הטף.

בסוגיא דחנוכה שנינו, (שבת כא:) "ת"ר כשנכנסו יוונים להיכל וכו', בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים. לשנה אחרת קבעום ועשאוים ימים טובים בהלל והודאה".

בברייתא זו רבו התמיהות.

א. במה התייחד פך זה שהיה מונח בחותמו של הכהן הגדול, וכי כל פח שמן שהיה מונח בביהמ"ק היה חתום בחותמו של כה"ג?

ב. מלשון הברייתא "בדקו" משמע שהיה צורך לבדוק ולחפש, ואחר החיפוש נמצא הפך שהיה מוסתר. ויש לנו לידע מפני מה הוסתר הפך הזה. האם נאמר שבביהמ"ק היו מצניעים פכי שמן?

ג. ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, א"כ מדוע חנוכה הוא ח' ימים הרי ביום הראשון לא נעשה נס שהיה מספיק שמן כדי להדליק בו?

ד. נעשה נס והדליקו ממנו ח' ימים, קשה הרי קי"ל (מנחות סט:) חטיין שירדו בעבים אינם כשרים למזבח כיון שנעשו ע"י נס (ע"ש בתוס'). וכיון דבעינן למנורה שמן זית היאך יכלו להדליק בשמן שנעשה ע"י נס שאינו שמן שנעשה מזיתים?

ה. מה ראו על ככה לקבוע בנס חנוכה מהדרין מן המהדרין יותר משאר מצוות דרבנן דלא מציינו בהם מהדרין מן מהדרין?

אלא גופא דעובדא הכי הוה.

הכהן הגדול היה מכין מידי תקופה שמן זית לצורך מנחת החביתין שהקריב מידי יום בבוקר ובערב. באחד הפעמים כשמיילא הכהן הגדול את הפך בשמן זית נעשה נס והפך לא התמלא. הוא שפך שוב כמות של שמן והפך לא התמלא, כך חזר על עצמו המעשה שמונה פעמים ואז התמלא הפך. וכך באורך נס הכיל הפך פי שמונה מהכמות הרגילה. משראה הכהן הגדול את הנס שהתרחש בפך המופלא הזה, הבין שיש כאן מעשה שמימי חתם אותו בחותמו וגזו אותו. לכן רק כשחיפשו ו'בדקו', מצאו את הפך.

נמצא שהשמן לא התרבה בדרך נס שהרי הכהן יצק לתוך הפך כמות כפולה ומכופלת של נס, ולא היה כל נס בריבוי השמן, אלא הנס היה בפך שמועט החזיק את המרובה, הלכך לא היה דינו כחטים שירדו בעבים והיה כשר להדלקה. לכך תיקנו שמונה ימים, כיון שהיה כאן נס בעצם העובדה שהפך החזיק כמות גדולה של שמן והנס הזה היה גם ביום הראשון. ועוד שהשמן שדלק ביום הראשון גם היה משמן שנכנס בדרך נס בפך.

אלא שיש להבין שדווקא למנורה צריך שמן כתיב ולמנחות כשר גם שמן שאינו כתיב, ומסתמא השמן שהכין הכהן הגדול למנחת החביתין לא היה כתיב וכיצד היה כשר להדלקה? רק הכהן הגדול נהג סלסול בעצמו והידר לקחת גם למנחת החביתין שמן מובחר ומהודר שיהיה כתיב, לכן היה השמן כשר גם להדלקה. נמצא, שאלמלא נהג הכהן הגדול סלסול להשתמש גם למנחת החביתין בשמן כתיב לא היה שמן להדלקת המנורה. וכיון שכל הנס התרחש הודות להידור שנהג הכהן הגדול, תיקנו חז"ל במצווה הידור של מהדרין מן המהדרין.

(בשם כ"ק אדמו"ר בעל האמרי מגור)

נענה לו אביו: "וכי אותי תלמד, בני, חשיבותה של מצווה זו? והלא מאז שמחת תורה מתכוון אני להדלקת נר חנוכה בכל אברי וגידאי? אלא מאי? וכי מנורתו של שלום אליעזר'ל אינה כשרה?"

ושלום אליעזר'ל בשנים ההם, ילד רך שנולד בזקנותו של הרבי מצאנז, ומנורתו – מנורת ילדים קטנים, עשויה פח פשוט.

סיים הרבי מצאנז דבריו: "אם אני אומר שמנורתו של שלום אליעזר'ל כשרה היא, הרי שאכן נכון הדבר!" ובאותה שנה הדליק רבן של ישראל במנורת זאטוטים פשוטה.

ועד זקנה ושיבה היה רבי שלום אליעזר מראצפערט שומר על מנורת ילדותו כעל בבת עינו ומדליק בה לפחות אחת בשנה, באחד מילי חנוכה.

בני הרבי מצאנז ראו את המצב וידעו את אשר לפנייהם. "כעת" – הורה בנו רבי ברוך מגורליץ לבני הבית – "אל תפדו את המנורה כי אם סמוך ממש לחנוכה. שאם לא כן, יכול הוא אבי הקדוש למשכן אותה שוב..."

בבוקרו של יום כ"ד כסליו נפדתה מנורת הכסף בממון שהושג על ידי בני הבית בעמל רב. אלא שעמלם היה לשווא...סמוך ונראה לשעת הדלקת הנר – הרוויח הרבי מצאנז עוד "הכנסת כלה" או משהו דומה. כעירבון נתן כמובן את...החנוכייה.

נכנס בנו רבי ברוך מגורליץ לפני ולפנים והביע בקול את תמיהתו:

"היתכן, דווקא כשאר ניצבים אנו לפני קיום מצווה קדושה וחשובה כהדלקת נר חנוכה, ממשכן אבא שליט"א את המנורה?"

קנה קרקעות שעתידים להתייקר במחיר זול

בסוגיין מסופר שבנהרדעא הייתה בצורת, ומכרו כולם את בתיהם כדי לקנות חטים, לבסוף גדל הנהר הסמוך לנהרדעא והספינות שהיו בים עם חטים הוצרכו ללכת לחוף בנהרדעא והגיע להם חטים. אמר רב נחמן דינא הוא שהבתים יחזרו לבעליהם ואין זה אלא מקח טעות כיון שהתגלה למפרע שכבר בעת המכירה הספינות היו בדרך לנהרדעא, ואילו ידעו המוכרים כן לא היו מוכרים בתיהם ומשעת מכירה הוה ליה טעות, וביאר רש"י (ד"ה דארבי) שהמקח בטל רק כיון שכבר בעת המכירה הספינות היו בדרך לנהרדעא, אולם אם המכירה לא היתה בטעות, כגון שחזרו בהם מוכרי החיטין לאחר שמכרו אלו בתיהם או שבאו חטים ממקום אחר ובשעת המכירה עדיין לא נעקרו ממקומם, אין המכירה בטלה.

עפ"י זה כתב בספר יהושע (פסקים וכתבים סי' קכא, הו"ד בד"ג כלל ה אות ח) להוכיח שחלפני כספים ששמעו על פקודה שיצאה מאת המלך על מעות מסויימים שהתייקרו, והלכו למקום אחר ששם עדיין לא שמעו מפקודה זו והחליפו אצלם מעות אלו לפי השער הישן, הרי זו הונאה וצריכים הם להחזיר את המעות, כיון שכבר בעת מכירתם השער התייקר, והרי זה מקח טעות.

כיוצא בזה נשאל בשו"ת משפטים ישרים (ח"א סי' קעט) בראובן שמכר לשמעון פרוטות להוליכם לעיר פאס, ואמר לו שבפאס פרוטות אלו שוים כך וכך, לאחר המכירה שלח אליו קונה אגרת מעיר פאס, שמעות אלו הוזלו מאד ורוצה להחזירם. בתשובתו כתב המשפטים ישרים שאם הקונה טוען שכבר בעת המכירה מחיר המעות ירד, לכו"ע הוא מקח טעות כמבואר בסוגיין שכל שלא נתחדש דבר אחר המכירה כי אם חסרון ידיעה מיקרי מקח טעות לכו"ע.

על פי זה כתב בשו"ת קנין תורה בהלכה (ח"א סי' יד) שאדם שמכר לחבירו קרקעות במחיר זול, ולאחר זמן התברר שכבר בעת המכירה קרקעות אלו היו שווים יותר מחמת שהוחלט ע"י הממשלה לבנות שם שיכון וכיוצ"ב שדבר זה מייקר את הקרקע, יש אופנים שהמוכר יכול לבטל את המקח בטענת מקח טעות, ועיי"ש שדן אם מותר לאדם שידע שמחיר הקרעות עומד להתייקר [ודבר זה עדיין לא ידוע לכל] לקנותם במחיר זול.

ועיין בשו"ת שואל ומשיב (מהדו"ק ח"ג סי' נב) שכתב 'כל שכבר קיבל העסק ואח"כ רוצה לחזור, בודאי אינו יכול לחזור, ועבודתו מחנכתו שכבר לקח העסק ועשה בזה כאדם העושה בשלו זה מקרי קנין, ומה שרוצה לחזור בשביל שבא אח"כ פטענט חדש, הנה כל שבעת שעשה העסק לא היה הפטענט הלו בוודאי אינו יכול לחזור בו, אבל אם גם בעת ההוא כבר יצא הפקודה מקיר"ה רק שלא נודע בגלוי, אז זה הוה שכירות בטעות, ועיין בכתובות (בסוגיין) לסוף אגלאי מלתא דארבא בעקילו הוה קיימי, ודבר זה יוכל להתברר אם יראו מתי יצא הפקודה'. וע"ע בדברי יעקב (חו"מ סי' עט), ובאמרי יושר (ח"ב סי' קנה).

אם מותר למתווכת דירות למכור את הדירה לבעלה

בסוגיין מבואר שאלמנה ששמה לעצמה לא עשתה כלום, ופירש רש"י שאם האלמנה מכרה את הנכסים לעצמה, מכירתה לא חלה, מאחר ובית דין או היתומים לא שמו את הנכסים, אבל אם מכרה לאחרים מועלת מכירתה שהרי נתנו לה רשות למכור.

אולם ברשב"א ובר"ן מבואר שאין מכירתה חלה לעצמה, היות ואין אדם מקנה דבר לעצמו, ולפי זה אם אדם שלח שליח שימכור עבורו חפץ, אין השליח יכול לקנות הדבר לעצמו. וכך גם נפסק בשו"ע (חו"מ סי' קפה ס"ב) אין שליח יכול לקנות לעצמו, אפילו באותם דמים שהרשוהו בעלים למכרו. ובש"ך (שם) הביא דעת החולקים.

והנה במחנה אפרים (שלוחין ושותפין סי' כ) דן בנידון זה, וכתב שאם השליח נתן למשלח מעות כדי לקנותם לעצמו, אע"פ שלא הודיע למשלח שקנאה לעצמו, כיון שהמשלח לקח הדמים הרי זה גמר והקנה למי שנתן הדמים, שדעתו של מוכר לאקנויי לבעל המעות ומעותיו קונות לו בכה"ג. עוד כתב בשם אחד מרבותא, שאם השליח רוצה לקנות לעצמו יזכה בהם ע"י אחר דהיינו שיאמר לחבירו זכה בנכסים אלו לעצמי ושפיר דמי דהשתא הא איכא הוצאה מרשות לרשות. אך המחנה אפרים דחה שיטה זו, מכיון שבמקח וממכר צריך קונה ומקנה, וכיון שזה השליח במקום בעלים הוא עומד, אינו יכול להקנות לעצמו שאין כאן קונה ומקנה אלא הוא מקנה לעצמו. ועיי"ש עוד מה שהקשה בזה ומה שסיים להלכה.

ובשו"ת מהר"ש ענגיל (ח"א סי' צב) נשאל בנידון אדם שנתן לאשה אחת מטלטלין למכור, האשה אמרה לו שאין לה קונה לזה אלא בסך מאה וחמישים רובל, היות ואותו אדם היה דחוק מאד הסכים למחיר זה. לאחר זמן נודע לו שהאשה מכרה חפץ זה בשלש מאות רובל, והאשה טוענת שמתחילה לא נמצא קונה כלל, אך מכרה את החפץ לבעלה בסך הנ"ל, ולאחר מכן נזדמן לבעלה סוחר טוב שרצה לקנות החפץ בשלש מאות רובל.

והשיב, שאף שהש"ך הביא דעת הסוברים ששליח יכול לקנות לעצמו, היינו רק כשאין לחשוש שהשליח הטעה את המשלח, אבל בדבר שיש לחשוש שהשליח הטעה את משלחו, ודאי שמכירתו אינה מועלת, והרי הוא כשולח יד בפקדון, ומ"מ כתב שבנידון זה כיון שהאשה אמרה לו שאין קונה אלא בסכום מאה וחמישים רובל, והוא הסכים למכור בסכום זה מכירתו חלה, ומכ"ש בנידון זה שקנתה עבור בעלה (עיי"ש מה שהאריך בענין זה) וצירף לזה עוד כמה סניפים לפסוק שאין מוציאים מיד המוחזק, ועל כן מכירת האשה חלה, ומ"מ חייבת לקבל חרם שלא עשתה רמאות ושבאמת קנתה עבור בעלה, ושלא ידעה אז מקונה שמסכים לשלם יותר ביוקר.

שוכר שעשה ביטוח לבית, והבית נשרף

גדולי האחרונים דנו במי ששכר דירה והמשכיר לא עשה ביטוח והשוכר עשה ביטוח על הבית מכספו, לאחר זמן נשרף הבית. למי הביטוח צריך לשלם, למשכיר שהבית שלו, או שמא לשוכר שהוא שילם על הביטוח.

בשו"ת מהר"ש ענגיל (ח"ו סי' קג) הביא ראייה לנידון זה מסוגיין שיש שביארו בטעם ששליח שקיבל מתנה מהמשלח עליו לחלוק מתנה זאת עם המשלח, מפני שהמתנה באה לו בגרימת המשלח שהרי בלא שהיה הולך לעשות את השליחות לא היה מקבל את המתנה, ולשיטתם למשלח יש גם חלק במתנה אפילו אם הנותן אמר במפורש שנותן את המתנה רק לשליח. לפי זה כתב גם בנידון זה, על אף שהשוכר עשה את הביטוח, מכל מקום בלא השוכר לא היה לשוכר על מה לעשות ביטוח וממון זה לא היה מגיע אליו, על כן לאחר שהשוכר ינכה מהדמים שקיבל את מה ששילם עבור הביטוח, יחלקו השוכר והמשכיר בממון שישאר. והביא שכן פסק **השוואל ומשיב** (מהדו"ב ח"ב סי' קכח-ט).

אמנם **בשו"ת מהרי"א הלוי** (ח"ב סי' עז) דן בנידון זה שראובן שכר בית משמעון, ואמר ראובן לשמעון שיעשה ביטוח לבית, ולא רצה, ושילם ראובן דמי ההבטחה ועשה הכתב על שמו, לאחר מכן נשרף הבית וגבה ראובן לעצמו דמי ההבטחה, ופסק שהדין עם ראובן, ו**במהרש"ם** (ח"ב סי' ריא) האריך בראיות לזה. וכ"כ **בשו"ת אבני צדק** (ח"מ סי' ז).

וע"ע **בשו"ת בית שלמה** (ח"מ סי' קכב) שדן בזה עפ"י נידון הגמ' בבא מציעא (לה) בדין עשיית סחורה בפרתו של חברו.

הטעם שמגילת אסתר נקראת 'אגרת'

במשנה. שום הדיינין שפיתחו שתות או הוסיפו שתות, מוכרן בטל. רשב"ג אומר, מוכרן קיים, אם כן מה כח בית דין יפה. אבל אם עשו אגרת בקורת ביניהן, אפילו מכרו שוה מנה במאתים או שוה מאתים במנה - מוכרן קיים.

וביאר **רש"י** (ד"ה אגרת) אגרת בקורת - הכרזה ולשון בקורת שמבקרין אותה בני אדם ע"י הכרזה.

והנה **התוי"ט** (פי"א מ"ה) כתב שכל הקונה או שהחליט שרוצה לקנות, ניחא ליה שאנשים יקראו את השטר כדי שכולם ידעו שעל ידי הבית דין ובדקדוק היתה הקנייה, כדי שלא יבא לידי בזיון וקצף רב, הואיל והמכר לא נעשה מן הבעלים עצמם ויש מקום לחשוש שיצא עליו קול רע, ולפיכך נוח לו ביותר שזה השטר יהא קרוי גלוי לכל, לכך קראוהו אגרת שכן דרך אגרת לפשטה ולא לסתמה, וכמו שכתבו הפוסקים בשם רב האי בקריאת המגילה שפושטה כאגרת ולא כרוכה כספר תורה.

ובנפש חיה (סי' תרצב) כתב ש'אגרת' הוא מלשון 'אוגר בקיץ' שמשמעותה איסוף וקיבוץ, אף הכזרת בית דין נעשית בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ששם מתאספים אנשים. ולפי"ז מגילת אסתר נקראת אגרת, על שם שנקראת ברוב עם.

קריאת שם לנכד כשם סבו

במדרש רבה (נח פרק לז), אמר ר' יוסי, הראשונים על ידי שהיו מכירים את ייחוסיהם היו מוציאים שמם לשם המאורע, אבל אנו שאין אנו מכירין את יחוסנו אנו מוציאים את שמותינו לשם אבותינו.

ובאגודה (שבת פ"א סי' יז) כתב נהגו לקרוא לאדם בשם זקנו, כי כל איש אביו צדיק.

והנה **בשו"ת ריב"ם שנייטוך** (יו"ד סי' נח) כתב להוכיח מסוגיין שהמנהג היה מאז ומקדם לקרוא לבנים בשם אבותיהם, שהרי אמרו ר' פרטא בנו של ר"א בן פרטא בן בנו של ר' פרטא הגדול. ובטעם מנהג זה כתב שאם קוראים לילד בשמו של צדיק וודאי שיקויים בו זכר צדיק לברכה, וזכות אותו הצדיק תגן עליו, ותתרחק ממנו מידת הדין, ובפרט אם הצדיק הוא אביו שבוזה נאמר עושה חסד לאלפים, ומפאת זה הנהיגו הראשונים לקרוא לבניהם בשם אבותיהם הצדיקים, ומכך התפשט המנהג שכל אחד ואחד קורא לבניו בשם אבותיהם אף אם אבותיהם לא היו צדיקים. ומלבד זה יש בזה גם כיבוד אב ואם שמראה שדעתו היא שאבותיו היו צדיקים ולכן קורא בשמם. וע"ע **בוילקט יוסף** (ח"ד סי' קטו).

טעם נוסף לזה כתב **התורה תמימה** (בראשית פל"ב הערה ד) שמפני שאנו נעים ונדים בגלות, ראוי לנו לזכור השתלשלות יחוסי אבות, ועל ידי שהאבות יקראו לבניהם בשם אבותיהם של האבות המנוחים יזכרו היחוס, וכמו שנוהגים בזמן הזה, וגם בתלמוד מצינו מנהג זה בכמה מקומות, וכמו שאמרו (בסוגיין) ר' פרטא בנו של ר"א בן פרטא בן בנו של ר' פרטא הגדול, [ולפי זה כתב לבאר שם הטעם שתפסו העולם להזהר מחמת חשש סכנה ע"פ צואת ר"י חסיד בעניני זיווגים, שלא יהא שם החתן והחותן או שם הכלה וחמותה שוים. כיון שאם יהיו שמות החתן והחותן שוים אז לא יוכלו החתן ואשתו לקרוא לבנם בשם חותנו ואבי אשתו, יען כי גם שמו של החתן כשמו, וכן בבנות, בכלה וחמותה, והרי דבר זה גורם למניעת מרגלית יקרה לתכלית זכרון שלשלת יחסנו].

בי"ד שהכריזו כדין וטעו

בית דין שהכריזו כראוי, ובדקו יפה יפה, ודקדקו בשומא, אפילו אם טעו ומכרו שוה מנה במאתים, או מאתים במנה הרי מכרם קיים, אבל אם לא בדקו בשומא, ולא כתבו אגרת בקורת, שהיא דקדוק השומא וההכרזה, וטעו והותירו שתות, או פחתו שתות, מוכרן בטל פחות משתות מוכרן קיים, וכן אם מכרו קרקע בזמן שאינן צריכים להכריז עליה וטעו שתות או הותירו שתות מוכרן בטל אפילו שהכריזו, פחות משתות מוכרן קיים, אפילו שלא הכריזו שאינן צריכים הכרזה באותו העת. וכן בי"ד שמכרו דברים שאינן טעונים הכרזה וטעו בשתות מוכרן בטל פחות משתות מוכרן קיים. וכן במקום שנהגו שלא להכריז לעולם. וי"א שאם הכריזו, אע"פ שלא היו צריכים, מוכרן קיים.

חתימת החתן על הכתובה

הנה מצאנו שני סוגי שטרות של התחייבויות ממוניות. א' שהמחייב עצמו כותב וחותם חייב אני לך מנה כמבואר בסוגיין. ב' שעדים מעידים בתורת עדות על קבלת קניין של המתחייב על התחייבותו שנערכה בפניהם.

ולעניין שטר כתובה מבואר בפוסקים דעות שונות אם השטר עצמו הוא שטר התחייבות של החתן, או שקבלת הקניין היא המחייבת אותו אלא שבשטר הכתובה יש את חתימת העדים על שקיבל החתן התחייבות זו בקניין. ואכן נוסח הכתובה המצוי בידינו הוא, שהעדים מעידים על התחייבותו של החתן. ולכאורה לפי זה אין צריך החתן לחתום על הכתובה, אמנם מבואר בדעת כמה מן הפוסקים שראוי שהחתן עצמו יחתום על הכתובה, כדלקמן.

בספר נהר מצרים (כתובות סעיף יב) כתב 'במצרים המנהג פשוט שהחתן ג"כ חותם בכתובה הן בהעיקרית והן בהעתק, ואם אינו יודע לחתום חותם בעדו איש אחר במסירת הקולמוס, וכן הוא מנהג עיה"ק ירושלים ת"ו, וכן הוא מנהג נ"א יע"א, וכמ"ש ראח"ג בספר נוה שלום (כתובות אות ח), וביותר צריך ליזהר האידנא שעל פי משפטי הערכאות הוא בריא בחיובא שהחתן יחתום בעצם ידו על שטר הכתובה, הא לאו הכי יש לפקפק בחוזק הכתובה על פי נימוסיהם כידוע'.

ובספר שם חדש (על היראים בפתיחת הספר), כתב שהיה הדבר ידוע ופשוט דמנהג ירושלים שבכתובה חותם החתן בעצמו.

כך מבואר גם בשו"ת תשב"ץ (ח"ד טור השלישי סי' א) שכתב בתוך דבריו, עוד ראיתי להודיעך שיש כאן תקנה שהחתן חותם בכתובה ויש בזה תקון גדול שאם לא ימצאו לקיים עדי הכתובה וימצאו ב' עדים לקיים חתימת החתן הרי הוא כאלו נתקיימה חתימת העדים ואינו נאמן לומר פרעתי וגובה מן הירשים וטורף מן הלקוחות כדין שטר מקוים, וכתב עוד שזה לא מהני אלא כשחותם החתן בעצמו ולא כשיצוה לחתום.

אולם בספר נהר מצרים מבואר שאם החתן אינו יודע לחתום, חותם בעדו איש אחר במסירת הקולמוס.

עוד כתב התשב"ץ קטן (דיני כתובה סי' תסה) 'כמו שנאמר ויכתבם על שני לוחות אבנים ויתנם אלי, כך החתן חותם ונותן הכתובה מידו'. ומבואר מדבריו שעניין חתימת החתן על הכתובה יש לו מקור אף מתורת הסוד.

ובספר כתובה כהלכתה (שביבי אש סי' ז) האריך להוכיח מגדולי הראשונים והאחרונים שראוי לכתחילה שהחתן יחתום על הכתובה.

ובשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' רפה) ג"כ כתב לדון אם ראוי והגון שיחתום החתן על הכתובה. וכתב שכן נראה מדברי מהרי"ל (הל' נשואין סי' ק"ד) וכן מפורש בתשובת מהר"י וי"ל (סי' קג) שבכל אותם המדינות נוהגים שהחתן חותם הכתובה וכשמוצאים שמכירים חתימת החתן סגי, והוסיף שם וכן הייתי נוהג באותם מדינות. אבל במדינה זו החתנים אינם נוהגים לחתום. והנחלת שבעה (סי' י"ב ס"ק ע"ג) הנהיג כן סתם.

וסיים השבט הלוי שהמעין בפסקי רבותינו הנ"ל יראה שהיו בזה חילוקי מנהגים בין המדינות, אבל צאצאי אשכנז, ינהגו כן, שהרי הרמ"א ורבותינו נמשכים תמיד אחריהם, וגם בספר נחלת שבעה נמשך אחריהם למעשה, ואנו עושים בעניני כתובה ושטרות על פיו, על כן יש לנהוג כן לכתחלה עכ"פ, וכן אני נוהג אם אפשר, בלי לערער על האחרים.

אם הבת אצל עמה גם כשאינה דרה בעירו של האב

ברמב"ם (אישות פכ"א הי"ז) פסק, הגרושה אין לה מזונות אע"פ שהיא מניקה את בנה, אבל נותן לה יותר על שכרה דברים שהקטן צריך להן וכו'. שלמו חדשיו וגמלתו, אם רצתה המגורשת שיהיה בנו אצלה אין מפרישין אותו ממנה עד שיהיה בן שש שנים גמורות, אלא כופין את אביו ונותן לו מזונות והוא אצל אמו, ואחר שש שנים יש לאב לומר אם הוא אצלי אתן לו מזונות ואם הוא אצל אמו לא אתן לו מזונות, והבת אצל אמה לעולם ואפילו לאחר שש.

וכתב הראב"ד (בהשגות שם) 'אין הדעת סובלת שנכוף את האב להפריש בנו ממנו עד שיהא בן שש, והלא הוא חייב לחנכו בתורה בן ארבע ובן חמש ואיך יחנכנו והוא גדל בין הנשים'. ובשו"ע (אבהע"ז סי' פב ס"ז) פסק המחבר כדברי הרמב"ם, שהבן אצל אמו עד ששה שנים.

והנה מקור הדין שהבת צריכה לדור עם אמה לעולם מבואר בסוגיין, ובפרישה (שם) מבואר שהטעם הוא מפני שאין כבוד לבת שתגדל בין האנשים, אלא דרך כבודה הוא שתגדל אצל אמה דמאלפא לה צניעות ודרך ארץ, והם דברים שאין האב יכול לעשות.

ובשו"ת מהרשד"ם (אבהע"ז סי' קג) נשאל אודות מי שמת והניח בת קטנה ומינה את אחיו לאפוטרופוס עליה, והאלמנה רוצה לעקור ממקומה וללכת עם בתה לעיר אחרת, ואחיו האפוטרופוס מוחה בדבר, אם רשאי האפוטרופוס לעכב בידה מלקחת את הבת לעיר אחרת. בתשובתו האריך המהרשד"ם לברר זכותו של האב בביתו גם בהיותה אצל אמה, וכתב שאין כל אדם יכול למנוע זכותו של האב בזה, ואסור לו לקחת אותה למקום אחר שאז לא יוכל לראותה ולהשיגח על חינוכה. וכתב עוד שדין זה שהבת אצל אמה לעולם הוא רק מכח תקנה המבוארת ממתני', אבל מעיקר הדין כל הזכויות בבית האב, ולכן אין ביכולת האם להוליכה לעיר אחרת שעל ידי כך לא יוכל לראותה ולפגוש בה. וכל זה הוא מכח הזכויות שזיכתה תורה לאב בילדיו.

עוד כתב המהרשד"ם להוכיח כן מדין הבת שדינה להיות אצל אמה לעולם, ודין הבן שהוא אצל אמו עד שש שנים, וכשם שברור שדין הבן תוך ו' אצל אמו הוא דוקא כשהאם באותה העיר כיון שאף האב חייב בחינוך בנו, וכמבואר במגיד משנה (שם) אבל כשהולכת למקום אחר יכול האב לדרוש להעבירו אצלו ואם לאו לא יתן מזונותיו, כך גם דין הבת שזה בזה לדין הבן היכא שהאם רוצה להוליכה לעיר אחרת, והאב יכול למנוע זאת. וסיים, שאם הדבר לא עולה בידו לעכבה דלא צייתא דינא, אזי מזכותו לעכב מזונותיה של הבת, דבכגון זה לא חלו כל הדינים שנתקנו חכמים שהבן יהיה אצל אמו עד שש שנים והבת לעולם.

אמנם במהריב"ל (ח"א כלל יא סי' נו) כתב שהבת אצל אמה לעולם, ואפילו אם תלך האם לעיר אחרת, הדין הוא שהבת אצל עמה.

ובשו"ת דרכי נועם (אבהע"ז סי' לח) כתב שבדבר זה שנחלקו בו גדולי עולם, ומי יכניס ראשו להכריע בין שני ההרים הגבוהים האלה, פן ירוצו את גולגלתו, הלא הם שני שרי צבאות ישראל המהריב"ל והמהרשד"ם. אכן ברדב"ז (ח"א סי' שס) מבואר כדעת המהרשד"ם. וכן כתב בשו"ת פרח מטה אהרן (ח"א סי' קי).

ובשו"ת מהר"ם די בוטון (סי' כד) כתב שאפילו לדעת המהרשד"ם אם כבר הוליכה האם את בתה עמה לעיר אחרת, אין מחזירים אותה לעירה.

כיבוד אחות גדולה

בגמ' מבואר שיש מצוה לכבד את האח הגדול. בשו"ת שבות יעקב (ח"א סי' עו) נשאל אם מחויב אדם לכבד את אחותו הגדולה, וכמו שדורשים בגמ' ואת אמך לרבות את אחיך הגדול והוא הדין לאחותו הגדולה, ולפי זה דברי הגמ' אחיך - לאו דוקא, או שמא הגמ' כתבה בדוקא את, למעט אחות, שבכבודה אין חייבים, ורק בכבוד אח גדול מצווים.

והשיב שאינו יודע טעם להוסיף על המצות דאורייתא ודרבנן דבר שלא הוזכר כלל בש"ס ולא בשום פוסק ראשון ואחרון, והיות ולא הוזכר שיש לכבד אחות גדולה, אין חייבים בכבודה, והוסיף שאין להביא ראיה שיש לכבד אחות גדולה ממה שמבואר במדרש רבה (ויצא פרשה עד) על הפסוק ותען רחל ולאה ותאמרנה לו, למה מתה רחל תחלה, ר' יודן אמר שדברה בפני אחותה. כי מלבד שאין למדין הלכה מדברי אגדה, בלאו הכי ליכא למילף ממדרש זו כלום שאין זה נכנס כלל בסוג חיוב כבוד רק שהוא ביזוי לדבר בפני מי שגדול ממנו אפילו אם אינו קרוב כלל, כמבואר באבות (פ"ה מ"ז) שבעה דברים בגולם ושבעה בחכם, חכם אינו מדבר בפני מי שהוא גדול ממנו בחכמה ואינו נכנס לתוך דברי חבירו וכו', אבל שיהא חייב בכבוד לא שמענו מעולם.

עוד כתב שבתשובת הרא"ש (כלל טו סי' ו) מבואר שהטעם שחייב לכבד אף אחיו הגדול מאמו לפי שעיקר הריבוי דואת לרבות וכו' גבי אמך כתיב, משמע שבלאו הכי אין להוסיף מצות כיבוד מסברא דנפשיה. ואף אם נרצה לדרוש טעמא דקרא וכמו שמשמע קצת בהשגת הרמב"ם במנין המצות (שורש שני) שכיבוד האח הגדול הוא בכלל כבוד אב ואם לנהוג כבוד בבנם גדול. מכל מקום נראה שפירוש דבריו הוא לפי שכבוד וגדולת אביו ואמו יורש בנם הגדול להניח כתרם לבנם הגדול, וכמבואר בסוגיא שאע"פ ששמעון בני חכם גמליאל בני נשיא שנאמר ואת הממלכה נתן ליהורם כי הוא הבכור. על כן מחויבים אחיהם לכבד את אחיו הגדול כי לו משפט ירושה כבוד וגדולה של אביו וא"כ בבת לא שייך כל זה ולכך אין מצווה לכבדה. ומטעם זה כתב שיפה פסק בהלכות קטנות (ח"א סי' קג) שאינו מחויב לכבד רק אחיו הגדול שהוא הראשון ולא השני אף שגדול ממנו בשנים והטעם הוא כמבואר שכיון שאינו יורש גדולת אביו לפיכך אין מצווה לכבדו.

עוד הוסיף שאין להקשות ממה שכתב רש"י בפרשת ויחי (בראשית מט ה) על הפסוק שמעון ולוי אחים, יששכר וזבולון לא היו מדברים בפני אחיהם הגדולים מהם. שמה שעשו כן אין זה מטעם כבוד אלא שלא לבזותם לדבר בפני מי שגדול ממנו אבל לכבד בכבוד אביו זה לא מצינו שום חיוב אלא דוקא באחיו הגדול שבכולם, וכן פסק הבית לחם יהודה (סי' רמ).

אמנם החיד"א (ברכי יוסף שם ס"ק יז) כתב בשם האר"י הק' שאין הבדל בין זכרים לנקבות בעניין זה. וכמו כן כתב שאין הבדל בין אחר בכור לאח שאינו בעור, כל שגדול ממנו צריך לכבדו, ויש שדייקו שכך היא דעת הרמב"ן (בראשית לב ה), עיי"ש.

והנה בסגולות ישראל (מערכת א אות מה) כתב אחים שנולדים זה אחר זה אינם אוהבים זה לזה ויש שנאה הרבה ביניהם, ועל כן הביא שם כמה סגולות להרבות אהבה ביניהם, עיי"ש.

בשעת פטירתו של רבי אמר לבני אני צריך

פי' בספר 'תורת משה נתן', דכל זמן שהי' רבי חי היה משתדל בעצמו להרבות תורה ומצות ומעש"ט כדי לזכות לחיי העוה"ב ולא הי' צריך בניו ישתדלו עבורו. אמנם בשעת פטירתו של רבי, דאז לא הי' יכול עוד לעשות מאומה לזכות נשמתו, אז אמר לבני אני צריך, כלומר עכשיו הגיעה השעה שאני צריך לבני, שהם ישתדלו בעדי ויראו לזכות נשמתו בג"ע, כמו שאחז"ל (סנהדרין קד). ברא מזכי אבא ע"כ דפח"ח.

(ילקוט הגרשוני, דף קג.)

כל דהוה באשכבתיה דרבי מזומן לחיי העולם הבא

לכאורה הענין תמוה, כיצד מזכים בעולם הבא את אלו שאינם ראויים לכך, הרי עולם הבא הוא דרגה רוחנית שהאדם רוכש לו בעבודתו, ואם האדם לא הגיע אליה בכוחותיו הוא, איך יתכן שיתנוה לו במתנת חנם, בהכרח צריך לומר, שאלו שהיו באשכבתיה דרבי התעלו למדרגה כה גבוהה, פטירת הצדיק חוללה בהם מהפכה ושינוי ערכין כה גדול עד שנהיו לאחרים, נתקו עצמם מעלמא דשקרא, ונהפכו להיות בני העולם הבא.

(מכתב מאליהו ח"ג עמ' 247)

אותו יום שמת רבי בטלה קדושה

פירש שהיו קורין אותו רבינו הקדוש, והא דאמר בשלהי סוטה (מט.) משמת רבי בטלה ענוה ויראה, התם כך פירושו משמת רבי בטלה ענוה ויראה, אך אותם שהיו בדורו והיו חיים אחריו היה בהם יראה וענוה, רק משמת רבי בטלה ענוה ויראה שלא היה אחר דורו יראי שמים וענוים, וזהו שאמר כשמת רבי בטלה ענוה ויראה, אבל לא שייך לומר באותו יום שמת רבי, דלאו באותו יום ממש בטלה ענוה ויראה. אבל קדושה לא הניח רבי אחריו כלל שום קדושה, ולכך אמר אותו יום בטלה קדושה שהוא היה האחרון ולא היה עוד קדושה בעולם ולא קשיא מידי.

(חידושי אגדות מהר"ל)

א"ל רבי מפני מה אתה בוכה והתניא מת מתוך השחוק סימן יפה לו

וקשה, מדוע לא השיב לו רבי כמו שהשיב ר"י בן זכאי לתלמידיו (ברכות כה): אלו לפני מלך ב"ו היו מוליכים אותי וכו'. והתרוץ הוא על פי מאמרם שאמרו (גיטין נו): על ריב"ז משיב חכמים אחר על אשר לא ביקש שלא יחריב המקדש, לכן הוא בכה שירא אולי גרם הוא החורבן, אבל רבי שלא נהנה מעוה"ז כלום וזיכה את הרבים בסדר משנה שלו ועליו מתאים מאמרם (ברכות לג.) כל מי שיש בו דעה כאילו נבנה ביהמ"ק בימיו, ממילא לא היה צריך לבכות על חורבן המקדש.

(עין אליהו)

עם התקרב יומו הגדול של עולם התורה "ה"י טבת תשס"ח שבו עתידים בס"ד המוני בני ישראל להגוג את "סיום הש"ס של כלל ישראל" עם השלמת מהדורת התלמוד בבלי המושלם של "עוז והדר", ממשיכים חברי משלחת ממלכת התורה "עוז והדר" בביקוריהם אצל מרגן ורבנן גדולי ומאורי הדור שליט"א בשליחותו של מרן הגה"צ רבי יהושע לייפער שליט"א נשיא ממלכת התורה, להזמין לפאר את המעמד הגדול והנשגב לכבודה של תורה ולומדיה.

אצל כ"ק אדמו"ר מתולדות אהרן שליט"א

כ"ק אדמו"ר מתולדות אהרן שליט"א קיבל את חברי המשלחת במאור פנים ולמראה כרכי הש"ס החדש התבטא בהתרגשות "מן הנכון היה ללבוש את השטריימל לכבוד זה, הרי מלפנים היו יוצאים עם בגדי שבת לקראת א' נייער ש"ס" [ש"ס חדש]".

ופנה אליהם בדברים נלהבים "הן כבר מימים מרובים שהנני מכיר את ספריהם של ממלכת התורה 'עוז והדר' ואין מילים בפי לתאר את גודל פעולותיכם, הרי זה מכניס ממש חשק

ללימוד התורה 'אותיות מחכימות', הריני משתמש ולומד הרבה בספריכם ואין לתאר את הנאתי המרובה, וכן מכרכי התלמוד בבלי המבואר 'מתיבתא' שיש בזה מעלה עצומה שאין צריכים לילך ולחפש בספרים מרובים אלא הכל מונח לפניך על השולחן, ותועלת גדולה היא לבני דורנו, שהרי איננו עוד כדורות הקודמים, פעם ידעו לעמול ולהתייגע ואילו כיום הזה הרי אנו 'באקוועמע דורות' [מבקשים את היותר נוח], ותוך כדי דיבור מחווה כ"ק אדמו"ר שליט"א על כרך 'משנת המועדים' לימי החנוכה המונח לפניו על השולחן "עיניכם הרואות שהנני משתמש גם בכרך נפלא זה שהוא בבחינת דבר בעתו מה טוב".

אצל הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א - ראש ישיבת אור החיים

בלבביות מיוחדת והערצה ניכרת נתקבלו חברי המשלחת בבית הגאון רבי

ראובן אלבז שליט"א ראש ישיבת 'אור החיים' ומקים עולה של תשובה בדורנו, חברי המשלחת הביאו לו את כרכי הש"ס המפואר ואף הציגו לפניו את החוברת המהודרת

שהופקה במיוחד בכדי לתאר על קצה המזלג את עבודת העבודה שהושקעה במהדורה זו של הש"ס, תוך הצגת דוגמא קטנה כטיפה מן הים של רבבות אלפי התיקונים ההכרחיים והשלמת המקורות ומראי מקומות בספרי הראשונים והאחרונים.

ראש הישיבה שליט"א קיבל את כרכי הש"ס בהתפעלות גלויה ובהתפעמות, כשהוא מתקשה להסתיר את התרגשותו הרחיב ראש הישיבה בדברי שבח ותהילה אודות מפעליה הברוכים של ממלכת התורה 'עוז והדר' "הן אתם מאירים את כלל ישראל", בהוסיפו אשר הוא הנפגש עם המוני בני ישראל המתעוררים לשוב למקור מחצבתם, והוא פוסע יחד עמהם את פסיעותיהם הראשונה בחזרם לחיק אביהם שבשמים יודע להעריך על נכונה מלאכת קודש זו והשפעתה העצומה לשעה ולדורות "בעבודת הקודש שלכם המרצתם את בני ישראל ללימוד התורה ומי יודע לשער את שכרכם הטוב".

ראש הישיבה שליט"א הודה לחברי המשלחת על ההזמנה ואמר שכבוד גדול הוא לו להסב במסיבה של מצוה זו יחד עם עמלי התורה שיזכו להאיר פני תבל ביצירת מופת זו, ובדברי ברכה ליווה אותם החוצה ברוב כבוד ויקר.

אצל כ"ק אדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א

חברי המשלחת הנכבדה ה"ה הרה"ג ר' מנחם שטיינברג ראש מוכן "עוז והדר" בירושלים עיה"ק, הרה"ג ר' פנחס בידרמאן מחבר 'ביאורי רש"י' על התורה, הרב יצחק מאיר כהן והרב בנימין גוטליב, הגיעו ביום ראשון כ"ב כסלו

למעון קדשו של כ"ק אדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א שקיבלם בחמימות והציגו לפניו מפרי ביכוריהם של חברי ממלכת התורה, כשראה כ"ק אדמו"ר שליט"א את מהדורת הש"ס המפוארת שיבח

אותה למאוד באמרו "הרי המשכתם והורדתם את אור התורה של הדורות הקודמים לדורנו אנו", ובהתפעלות התבטא "מה חבל שלא היה לי בימי עלומי גמרא מפוארת כזו", והמשיך "הנני מקנא באברכים של היום שהגישו לפניכם דבר מושלם שכזה, הרי הכל נראה לגמרי אחרת", וברוב התרגשות קרא ואמר "על יצירת מופת שכזו אי אפשר לשלם בדרך הטבע כאן בעולם הזה, אלא רק האמוראים עצמם הם יוכלו לגמול את שכרכם הטוב".

כשהגישו לכ"ק אדמו"ר שליט"א את ההזמנה המהודרת למעמד הנשגב נענה "הרי אני רואה זכות לעצמי להשתתף במעמד מיוחד שכזה לכבודה של תורה, שאף האמוראים מחברי התלמוד ישתתפו בה, ולהיות יחד עם עמלי התורה בשמחתם לאחר שזכו לברך על המוגמר בהשלמת יצירה ענקית זו, פרי עמל וגיעה של עשרות שנים".

עם יציאת המשלחת הזכיר כ"ק אדמו"ר שליט"א את דברי ה'תפארת שלמה' על דברי רש"י (שמות לט מג) שלאחר גמר מלאכת המשכן בירך אותם משה רבינו ויהי נועם ה' וגו' ומעשי ידניו וגו', שלכאורה הרי ברכה זו היתה צריכה להיאמר בתחילת העבודה ולא עם סיומה, ומפרש שמכיון שראה משה שהכל נעשה על מכונו כרצון הבורא, בירך אותם שבכל מה שיעשו מאותו יום והלאה תשרה השכינה ויהי נועם ה' אליהם.

ימי זוהרה של העיר טבריה מארבעת ערי הקודש שבארץ ישראל ידועים ומפורסמים לכל, הן בין המתים תנאים ואמוראים וראשונים כמלאכים הטמונים בין רגבי אדמתה, והן בקדושת החיים כאשר לאורך כמה דורות דרו בה חסידים ואנשי מעשה, אנשי אמנה וגדולי תורה ששמעם יצא למרחוק, במיוחד נודעה טבריה מימי תחילת ישוב החסידים כאשר קבעו לראשונה יתד בארץ ישראל, ואכן מעיון במכתבי הימים ההם אנו רואים שבתקופה ההיא היו מזכירים את העיר "טבריה" בסילודין וברגשות קודש, מקדושת העיר והדרים בה, ומעיר זו בעצם התפשטה עליות החסידים והיא הביאה בכנפיה את רוב הצרות הקודש לארץ ישראל..

הנושא את השם "הדף היומי" (שם הרחוב הוא ע"ש הגה"ח רבי אשר זאב ורנר זצ"ל רבה של טבריה).

יש לציין כי הוקמו על ידו מספר שיעורי דף היומי בעיר וחלקו רב בהפצת התורה במקום.

המשתתפים כ 15 במספר זכו אף לשבת בשיעורם הקבוע בימי מלחמת לבנון השניה הזכורה לכולנו, לדבריהם כשמדובר בלחם חוקם הממריץ את כל המשך היום לא בנקל ניתן לוותר על כך.

בשיחה שקיימנו עם המג"ש הבהיר בפנינו כי הכנת השיעור ע"י 'מת'בתא' מסייעת לו הן בהבעה ובביטוי ההסבר, וכן מסייעת ללומדי השיעור בהבנת הדברים, למשל מציין בפנינו שבגמ' יבמות הטבלאות שהובאו בסוף המסכת הבהירו בבהירות יתרה את חשבונות הקרובים, וכן הנושאים ההלכתיים באליבא דהלכתא ופניני הלכה המעניקים לשיעור את ההלכות הנלמדות מתוכן הסוגיות כאוכל לפי הטף, כמו"כ מציין אחד המשתתפים בחווה גלויה שאם בעבר היו מתקשים ללמוד גמרא בגלל האותיות הקטנות, הדפוס המשובש והעייפות הנגרמת מכך, הרי שכיום עם האותיות מאירי העינים יש תמריץ ללמוד ויש גם יכולת ללמוד הרבה יותר שעות.

בהחלט, צוהר נפלא המאיר את כל הסביבה יחד עם עשרות השיעורים המפיצים תורה ויראת שמים בכל האזור.

לאור זאת החלטנו להקדיש את המדור "מבט לשיעור" בהופעתו הראשונה, דווקא לעיה"ק טבריה, שבשנים האחרונות נראה כי מהפכה תורנית רבת אנפין עוברת על העיר בבחינת "החזרת עטרה ליושנה".

המגמה מורגשת בכל מקום, כשמאות אברכי כוללים צועדים יום יום ברחבי העיר ללמוד וללמד, ועשרות שיעורי דף היומי מתקיימים בעיר בכל שעות היום והלילה, מוסדות חינוך תורניים צצים בכל פינה, וארגוני צדקה וחסד לרוב מוקמים בזה אחר זה, המעידים כאלף עדים על קהילה מתבססת, שורשית ומאוחדת.

השיעור שפותח בע"ה סדרת כתבות מרתקות על כל הנעשה ברחבי הארץ בשיעורי דף היומי, הוא שיעור הנמסר בשעות שרוב בני האדם נמים בהם עדיין את שנתם, החל מהשעה 5.30 ועד לשעה 6.30 בבוקר, כשלאחר מכן מתקיים במקום תפילת שחרית ברוב עם.

נחלתם של משכמי קום - אלו שזוכים ללמוד לפני התפילה "צלוחתא בעי שמעתא" גדול לעין ערוך, כפי שמובא בספה"ק עוצם וגודל הענין, השינוי שכל אדם חש כשמתחיל את יומו בשעות אלו בלימוד תורה לפני התפילה מורגש בכל משך היום, ואכן אשרי חלקם שזכו לכך.

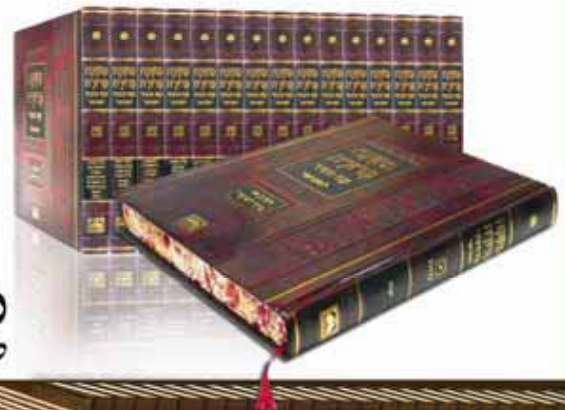
השיעור הוקם לבקשת בעלי הבתים במקום, ע"י הרה"ג רבי שמואל ביטון שליט"א מח"ס - וראש ישיבת "אור יוסף" בחדרה, ונמסר ע"י הרה"ג חיים דקר חנייה שליט"א ברח' ורנר בעיר בביהכ"ס

לקראת תחילת לימוד הלכות תפילה בסדר עמוד היומי במשנה ברורה

הופיע ויצא לאור

משנה ברורה המבואר ח"א כרך ד'

הלכות תפילה סימנים פ"ט - קכ"ז

מוקד הזמנות: 1800-22-55-66
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מאז ומקדם, ספרי הקודש הם לב ליבו של העם היהודי, והכלי דרכו מתאחדת ומתעצמת התורה עם לומדיה. "עוז והדר", ספריית התורה הגדולה בעולם ובהיסטוריה היהודית כולה, מחולל בדורנו מהפכת ענק בכל הקשור לספרייה התורנית. 500 אברכים תלמידי חכמים יודעי ספר עוסקים מסביב לשעון בהדרת ספרי ראשונים ואחרונים, בביאור הש"ס, בפענוח ובתיקון של מאות ספרים, מהם ספרי יסוד בכל בית, ומדי חודש בחודשו הולכים ונשלמים פרויקטים מדהימים בעוצמתם הסגשית לכל לומד באשר הוא, שווה ארוכה ביותר של ספרים מופארים, בכלים נאים המרחיבים דעתו של אדם. "עוז והדר" - תורה ופארה בכריכה אחת.

שבוע אחרון למבצע

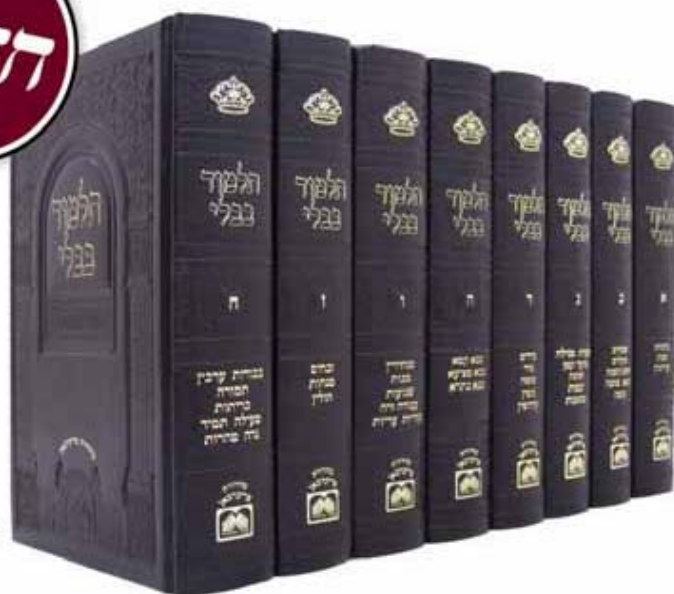
לרגל המעמד ההיסטורי של סיום הש"ס

ארבע מהדורות, שלושה שבועות, ומבצע אדיר אחד!

הזמנות נדירה שלא תחזור

23.5 ס"מ

ש"ס עיון - 8 כרכים

380 ₪
במקום 480

ש"ס "ובלכתך בדרך" - 25 כרכים
כריכה רכה

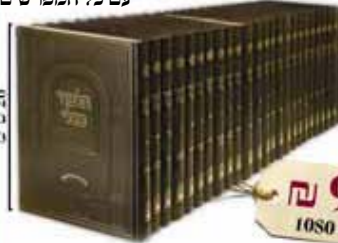
320 ₪
במקום 450

ש"ס "ותלמודו בידו" - 20 כרכים

390 ₪
במקום 520

ש"ס פנינים - 25 כרכים
עם כל המפרשים

930 ₪
במקום 1080

מוקד הזמנות: 1800-22-55-66
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

המבצע מסתיים בזאת חנוכה תשס"ח

מאז ומקדם, ספרי הקודש הם לב ליבו של העם היהודי, והכלי דרכו מתאחדת ומתעצמת התורה עם לומדיה. ראשונים ואחרונים, בביאור הש"ס, בפענוח ובתיקון של מאות ספרים, מהם ספרי יסוד בכל בית, ומדי חודש "עוז והדר", מפעל הספרים התורניים הגדול בעולם ובחיסטוריה היהודית כולה, מחולל בדורנו מהפכת ענק בכל חודשו וחולכים ונשלמים פרויקטים מדהימים בעוצמתם המגישים לכל למד באשר הוא, שורה ארוכה ביותר הקשור לספרייה התורנית. 500 אבכים תלמידי חכמים יודעי ספר עוסקים נוסביב לשעון בהדרת ספרי של ספרים ממוארים, בכלים נאים המרחיבים דעתו של אדם. "עוז והדר" תורה ומארה בכריכה אחת.